

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

*Перунова О.М., канд. юрид. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Сьогодення України, її співвідношення з іншими державами у міжнародному праві, розвиток економічних засад диктує та відображає нові реалії господарської діяльності юридичної особи згідно різних форм власності. Господарське підприємство, установа чи організація повинна виживати під стан воєнного часу, та її діяльність безумовно повинна бути законною і обґрунтованою, для цього потрібно більш ретельніше застосовувати норми права з боку господарського суб'єкта.

Динамічність самого господарського права та підприємницького права у їх розвитку, ще з 90-х років застосовують велику купу правових документів, законів, підзаконних актів причому беручі їх у різних галузях права. Актуальним залишається питання використання нормативної фаціальної бази в зв'язку з євроінтеграцією України, усвідомленням чинного законодавства зі стандартами Європейського Союзу.

Взагалі суб'єкт господарської, підприємницької діяльності є не тільки формою організації економічної діяльності у суспільстві, а і дуже складним організмом використання багатогранності різновидів правових джерел і у трудовому праві, земельному праві, екологічному праві, водному, лісному, атмосферному праві, праві про надра, застосування таких форм правових категорій, як власність з цивільного права, заключенні великої купи цивільно-правових договорів (наприклад договір купівлі-продажу, договір оренди, договір позики, договір поставки, договір міни тощо), застосування трудового права з його трудовим кодексом України, як основного нормативно-правового

акту-документа, який регулює трудові правовідносини, застосування норм адміністративного та кримінального права України та багатьох інших, та сьогодні хотілося б приділити увагу певним з них, які застосовуються саме у оперативній роботі підприємств, установ та організацій.

Отже, перш за все хотілося б приділити увагу поняттю та формі власності, яка зазначена у Конституції України, як одна із дуже важливих норма права «можливість мати власність». На цьому понятті взагалі засновані усі форми діяльності юридичної особи та фізичного суб'єкта.

Власність – це економічне панування суб'єкта над об'єктом, що належить йому, використання суб'єктом цих об'єктів своєю владою й у власних інтересах.

Відносини власності – це суспільні відносини, що виникають у зв'язку із приводу привласнення матеріальних благ.

Так, Закон України «Про власність» від 7 лютого 1991 р. зазначає велику кількість розділів, які розглядають саме різні категорії оцінок власності, це такі, як:

- загальні положення про власність;
- право виключної власності народу України;
- право приватної власності;
- право колективної власності;
- право державної власності;
- право інтелектуальної власності;
- захист прав власності.

Сутність відносин власності у сфері економіки полягає в тому, що наявні засоби виробництва і продукти праці, які отримуються від їх експлуатації, належать певним суб'єктам. Поняття право власності виникає в результаті правового врегулювання економічних відносин власності.

Право власності – це врегульовані законом суспільні відносини щодо володіння, користування й розпорядження майном (ст. 2 Закону України «Про власність»).

Отже, володіння – це закріплення матеріальних благ за конкретними власниками – індивідами і колективами, фактичне утримання речі у сфері господарювання цих осіб; користування – це вилучення з речей їхніх корисних властивостей, які дають можливість задовольнити відповідні потреби індивіда чи колективу; розпорядження – це визначення власником юридичної або фактичної долі речі. Індивід або колектив здійснює володіння, користування і розпорядження речами (матеріальними благами) за своїми інтересами, незалежно від волі й бажання інших осіб.

До речі, ці елементи виникли, ще в період римських правовідносин і були первісним проявом правових відносин пов'язаних з набуттям та реалізацію права власності у Древньому Римі, тому пройшли певний історичний розвиток і сього діють на території України, оскільки її правова структура знаходиться в історичній залежності виникнення самого права на території України (застосування римської системи права, а не англосаксонської).

Так, згідно зі ст. 2 Закону України «Про власність» власність в Україні виступає в таких формах: приватна, колективна, державна.

Інакше регулюються відносини власності в Конституції України і новому Цивільному кодексі. І в Конституції (ст.ст 41, 116, 142, 143), і в Цивільному кодексі (ст.ст. 325-327) йдеться про «приватну», «державну» та «комунальну» і нічого не говориться про колективну власність. При цьому комунальна власність (власність територіальних громад сіл, селищ, міст) розглядається відокремлено від державної.

Слід також зазначити, що ці форми застосовуються різними учасниками господарських, підприємницьких установ, підприємств, організацій, – усі вони складають організацію поняття самої юридичної особи, однак безумовним є поняття власності українського народу, оскільки можливо визначити, що за кожною юридичною особою знаходиться

фактично фізична особа, яка вирішила для себе займатися саме підприємницькою діяльністю, а не залишитися при своїй приватній.

Вважаємо, що перш за все слід акцентувати увагу на цьому, а саме на вільному волевиявленні громадянина України, яке надає йому держава.

Так, ст.1 Закону України «Про власність» зазначає, що Національне багатство України: земля, її надра, повітряний простір, водні та інші природні ресурси її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, основні засоби виробництва у промисловості, будівництві. Сільському господарстві, транспорті, наукові досягнення, створена завдяки зусиллям народу України частка в загальносоюзному багатстві, зокрема в загальносоюзних алмазному та валютних фондах і золотому запасі, національні, культурні та історичні цінності, в тому числі й ті, що знаходяться за її межами, є власністю народу України.

Кожен громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності українського народу відповідно до закону.

Згідно з чинним законодавством (п. 5 ст. 116 Конституції України) управління об'єктами державної власності відповідно до закону здійснює Кабінет Міністрів України. Декретом «Про управління майном, що є у загальнодержавній власності» від 15 грудня 1992 р. Кабінет Міністрів України поклав здійснення функцій з управління зазначеним майном на міністерства та інші підвідомчі йому органи державної виконавчої влади.

Органи, які здійснюють управління майном, що є державною власністю, реалізують надані їм повноваження таким чином:

– приймають рішення про створення, реорганізацію, ліквідацію підприємств, установ і організацій, заснованих на державній власності;

– затверджують статuti (положення) таких підприємств, контролюють їх додержання та приймають рішення у зв'язку з порушенням статутів (положень);

– укладають і розривають контракти з керівниками підприємств, установ і організацій, заснованих на державній власності;

– контролюють ефективність використання і збереження закріпленого за підприємствами державного майна;

– дають згоду Фондові державного майна України на створення спільних підприємств будь-яких організаційно-правових форм, до статутного фонду яких передається майно, що є державною власністю.

Об'єктами права державної власності згідно цього нормативно-правового акту є:

– земля, майно, що забезпечує діяльність Верховної Ради України та утворюваних нею державних органів; майно Збройних Сил, органів державної безпеки, прикордонних і внутрішніх військ;

– оборонні об'єкти; єдина енергетична система; системи транспорту загального користування, зв'язку та інформації загальнодержавного значення;

– кошти державного бюджету; національний банк та його установи і створювані ними кредитні ресурси; республіканські резервні, страхові та інші фонди;

– майно вищих і середніх спеціальних навчальних закладів;

– майно державних підприємств; об'єкти соціально-культурної сфери або інше майно, що становить матеріальну основу суверенітету України і забезпечує її економічний та соціальний розвиток. У державній власності може перебувати також інше майно, передане у власність України іншими державами, а також юридичними особами й громадянами.

Зовсім нове прочитання сьогодні набуває значення комунальної власності, яка зазначає майно, які належать

територіальній громаді, особливо під час проведення воєнних дій, оскільки вони несуть відповідальність за належне обслуговування форми власності.

Суб'єктом права комунальної власності є територіальні громади в особі обласних, районних, міських, селищних, сільських рад.

Управління майном, що є в комунальній власності, здійснюють територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування.

Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. від імені і в інтересах територіальних громад права суб'єкта комунальної власності здійснюють відповідні ради, які на своїх пленарних засіданнях вирішують питання:

- встановлення для підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, розміру частки прибутку, яка підлягає зарахуванню до місцевого бюджету;

- про відчуження відповідно до закону комунального майна; затвердження місцевих програм приватизації, а також переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації; визначення доцільності, порядку та умов приватизації об'єктів права комунальної власності; придбання у встановленому законом порядку приватизованого майна, включення до об'єктів комунальної власності майна, відчуженого у процесі приватизації, договір купівлі-продажу якого у встановленому порядку розірвано або визнано недійсним; створення, ліквідацію, реорганізацію та перепрофілювання підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідної територіальної громади;

- про передачу іншим органам окремих повноважень щодо управління майном, яке належить до комунальної власності відповідної територіальної громади, визначення меж цих повноважень та умов їх здійснення;

– створення у разі потреби органів і служб для забезпечення здійснення з іншими суб'єктами комунальної власності спільних проектів або спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій, визначення повноважень цих органів (служб);

– відповідно до законодавства про створення підприємствами комунальної власності спільних підприємств, у тому числі з іноземними інвестиціями.

Об'єктами права комунальної власності є: майно, що забезпечує діяльність відповідних рад і утворюваних ними органів; кошти місцевих бюджетів; державний житловий фонд; об'єкти житлово-комунального господарства; майно закладів народної освіти, культури, охорони здоров'я, торгівлі, побутового обслуговування; майно комунальних підприємств; місцеві енергетичні системи, транспорт, системи зв'язку та інформації, включаючи націоналізоване майно, передане відповідним підприємствам, установам, організаціям; інше майно, необхідне для забезпечення економічного й соціального розвитку відповідної території та ін.

Приватна власність як соціально-економічна категорія сприяє, стимулюванню і розвитку економіки, її прогресивному рухові вперед. Зараз в Україні приватна власність має незначну питому вагу, однак у процесі приватизації вона буде збільшуватися й у перспективі стане основою господарської діяльності.

Суб'єктами права приватної власності є громадяни України, іноземні громадяни й особи без громадянства.

Громадянин України здобуває право власності на доходи від участі в суспільному виробництві, від індивідуальної роботи, підприємницької діяльності, вкладення засобів у кредитні установи, акціонерні товариства, а також на майно, отримане внаслідок спадкування або укладання інших угод.

Придбання права власності пов'язане з купівлею-продажем, договорами дарування, її спадкуванням. Придбання речі настає з моменту передачі речі, а нерухомості, товарів – з моменту укладання договору. Квартири, будинки, споруди, дачі, гаражі й інше нерухоме майно підлягають обов'язковій державній реєстрації, тому що право власності в цьому випадку виникає з моменту реєстрації.

Фізичні і юридичні особи можуть бути власниками будь-якого майна, за винятком окремих видів майна, що відповідно до закону не можуть їм належати.

Об'єктами права приватної власності є: житлові будинки, квартири, предмети особистого користування, дачі, садові будинки, предмети домашнього господарства, продуктивна і робоча худоба, земельні ділянки, насадження на земельній ділянці, засоби виробництва, вироблена продукція, транспортні засоби, грошові кошти, акції, інші цінні папери, а також інше майно споживчого й виробничого призначення.

Склад, кількість і вартість майна, що може бути у власності громадян, не обмежується, крім випадків, передбачених законом.

Майно може належати громадянам на праві спільної власності:

- сумісної (майно, придбане внаслідок спільної праці членів сім'ї);

- часткової (майно, придбане внаслідок спільної праці громадян, які об'єдналися для спільної діяльності).

Припинення права власності може бути з ініціативи власника або без згоди власника у випадку конфіскації і реквізиції майна, за рішенням суду чи іншого правомочного державного органу за здійснення злочину або іншого правопорушення.

Таким чином, слід зазначити, що беручі до уваги лише одну категорію права, а саме формат застосування

форми власності у законодавстві України, ми можемо зауважити про важливість регулювання цих правовідносин у державі між їх різними проявами у суспільстві та економіці держави, а також приватної особи. Це тільки маленька ланка законодавства, яка використовується в регулюванні господарського та підприємницького права.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-РЕГУЛЯТИВНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Половко А.В., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник : Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Одним з найважливіших завдань реформування бухгалтерського обліку в Україні продовжує залишатись продуктивна трансформація залишків установленої свого часу в нашій країні радянської системи фінансової звітності до міжнародних стандартів. Хоча Україна незалежна понад 30 років, але при відокремленні від Радянського Союзу законодавці перейняли всі структури звітності і весь бухгалтерський облік, вписавши його до структури роботи підприємств, які теж перейшли у спадок від СРСР, і донині законодавцям важко дається переробка старої системи під нові вимоги міжнародних стандартів.

Бухгалтерський облік охоплює комплекс господарської та фінансової діяльності підприємств; контролює за розподілом і виробництвом матеріальних благ; показує весь процес виробництва, завдяки цьому можна простежити за змінами, що відбулися.

Наявні теоретичні і практичні проблеми в реформуванні системи бухгалтерського обліку в Україні, здебільшого, обумовлені такими причинами: